

**Votaziun dal pievel  
dals 21 da matg 2006  
Explicaziuns dal cussegl federal**

**Reordinaziun da las  
disposiziuns constituziunalas  
davart la furmaziun**



Schweizerische Eidgenossenschaft  
Confédération suisse  
Confederazione Svizzera  
Confederaziun svizra



## Davart quai vegni votà

### **Reordinaziun da las disposiziuns costituzionalas davart la furmaziun**

Il cussegl federal, il parlament ed ils chantuns vulan sviluppar vinavant il sistem da furmaziun svizzer: La confederaziun ed ils chantuns sco er ils chantuns tranter els duain collavurar stretgamain. Tuts duain crear e purtar communablamain in sistem da furmaziun che garantescha in'auta qualidad da la furmaziun, ch'è permeabel e che facilitescha la mobilitad da la populaziun. Las novas disposiziuns costituzionalas defineschan las valurs da basa che duain esser armonisadas en tut la Svizra e fixeschan, co che quai po vegnir cuntanschi.

Explicaziuns davart il project da votaziun

paginas 4–11

Text da votaziun

paginas 12–15

## **Reordinaziun da las disposiziuns constituziunalas davart la furmaziun**

### **La dumonda da votaziun è:**

Vulais Vus acceptar il conclus federal dals 16 da december 2005 davart la reordinaziun da las **disposiziuns constituziunalas davart la furmaziun?**

### **Il cussegl federal ed il parlament recumondan d'acceptar il conclus federal.**

Il cussegl naziunal ha acceptà il project da votaziun cun 176 cunter 3 vuschs tar 7 abstenziuns, il cussegl dals chantuns cun 44 cunter 1 vusch tar 0 abstenziuns.

## Il pli impurtant en furma concisa

Ina buna furmaziun fa ch'in uman daventa independent ed al renda abel da s'integrar en la societad ed en il mund da lavur. In aut stadi da furmaziun da la populaziun è la basa per il bainstar e per la cumpetitivitad d'in pajais.

- Las novas disposiziuns constituziunalas franchiseschan l'auta qualitat e la concepziun da vias da furmaziun avertas e flexiblas («permeabilitad») sco finamiras decisivas per l'entir sistem da furmaziun. Or dals systems da furmaziun chantunals ch'existan in sper l'auter ed or dals secturs parzials che vegnan reglads tras la confederaziun duai daventar in sistem general survesaivel («spazi da furmaziun svizzer»).
- La vegliadetgna da cumenzar ad ir a scola, l'obligaziun d'ir a scola, la durada e las finamiras dals stgalims da furmaziun, ils passadis d'in stgalim a l'auter sco er la renconuschientscha da diploms duain esser armonisads en l'entira Svizra. Uschia vegn facilitada er vinavant la mobilitad da la populaziun. Sch'ils chantuns na chattan betg soluziuns unitaras, po la confederaziun fixar talas.
- Las differentas vias da furmaziun (furmaziun professiunala e furmaziun generala) duain chattar ina renconuschientscha equivalenta en la societad.
- La confederaziun ed ils chantuns reglan en l'avegnir communablamain il sectur da las scolas autas. Tar ils stgalims da studi e tar ils passadis d'in stgalim a l'auter, tar la renconuschientscha d'instituziuns e da diploms sco er tar ils principis da la finanziaziun vegn simplifitgada in'armonisaziun.
- Ils chantuns mantegnan la suveranitat da scola. La constituziun oblighescha dentant ils chantuns e la confederaziun da collavurar.

En la discussiun parlamentara hai dà mo singulas vuschs scepticas. Uschia è per exempel vegnida giavischada ina rolla pli ferma da la confederaziun, spezialmain en il sectur da las scolas autas.

Il cussegl federal, il parlament e la gronda maioritad dals chantuns sustegnan las novas disposiziuns constituziunalas. Quellas tegnan quint da las differentas culturas e da las differentas tradiziuns ed èn a medem temp ina basa optimala per concepir il sistem da furmaziun svizzer en moda orientada al futur, e quai en l'interess da mintga singula persuna sco er da la societad.

Davart la valor da la furmaziun

Spazi da furmaziun svizzer: auta qualitat e permeabilitad

Armonisaziun en ils fatgs da scola; sche necessari: soluziun federala

Vias da furmaziun equivalentas

Regulaziun communabla dal sectur da las scolas autas

La suveranitat da scola resta tar ils chantuns

Vast sustegn politic

Posiziun dal cussegl federal, dal parlament e dals chantuns

## Il project da votaziun en detagl

**L'object da quest project da votaziun èn tut las disposiziuns constituzionalas vertentas davart la furmaziun. Quai che vala gia oz vegn surpiglià per gronda part, pertge che quai è sa cumprovà; dentant vegn quai cumplettà e mess ensemen ad ina gronda unitad. En il detagl sa tracti dal suandant:**

A las disposiziuns da la constituziun federala davart la furmaziun preceda da nov in artitgel (*art. 61a*) che enumerescha las finamiras per il «spazi da furmaziun svizzer». En il «spazi da furmaziun svizzer» èn obligads tut las acturas e tut ils acturs da sviluppar or dals singuls systems da furmaziun chantunals ch'existan in sper l'auter ed or dals secturs parzials che vegnan reglads tras la confederaziun in sistem general svizzer. La confederaziun ed ils chantuns han da procurar communablamain per ina *auta qualitat* e per la *permeabilitad* da quest spazi da furmaziun.

En l'interess da tut las burgaisas e da tut ils burgais duai la *auta qualitat* esser la finamira centrala da tut las scolaziuns en Svizra.

La *permeabilitad* dal sistem garantisce che decisiuns prendidas areguard la direziun da la via da furmaziun na fineschan betg en vias tschorvas: Furmaziuns supplementaras u novas orientaziuns restan adina pussaivlas. Quai è impurtant cunzunt per il sector da la furmaziun professiunala. Avert e permeabel duai il sistem dentant er esser tranter vias da furmaziun ch'èn orientadas ad ina professiun (emprendissadi, furmaziun professiunala superiura, scola auta professiunala) e vias da furmaziun, tar las qualas la furmaziun generala stat en il center (gimnasi, universitad).

### **Suveranidad chantunala da scola, però cun valurs da basa unitaras**

Cun las novas disposiziuns constituzionalas mantegnan ils chantuns la suveranidad da scola. Els determineschan vinavant la structura ed il cuntegn da la furmaziun (*art. 62*). Per stgaffir il spazi da furmaziun svizzer pretenda la constituziun dentant

da nov ch'ìls sistems chantunals da scola sajan armonisads en las suandantas valurs da basa unitaras:

- vegliadetgna da cumenzar ad ir a scola ed obligaziun d'ir a scola (cunzunt la durada da la scola obligatorica)
- durada e finamiras dals stgalims da furmaziun
- passadis d'in stgalim da furmaziun a l'auter
- renconuschientscha da diploms

### **Novs instruments per l'armonisaziun**

Per il cas ch'ìls chantuns n'arrivan betg d'armonisar da sai anor las valurs da basa numnadas, èn previs da nov dus instruments:

- La confederaziun po decider che tscherts contracts tranter singuls chantuns valian per tut ils chantuns; per far quai dovri dentant ina proposta da chantuns interessads (*art. 48a*).
- Ubain: La confederaziun relascha da sai anor las prescripziuns unitaras necessarias (*art. 62 al. 4, art. 63a al. 5*). Quellas vegnan elavuradas tras il parlament federal en il rom da la procedura da legislaziun usitada, ma i vegn attribui in pais spezial a la cooperaziun dals chantuns (*art. 62 al. 6*).

### **La furmaziun professiunala vegn rinforzada**

La furmaziun professiunala survegn da nov in agen artitgel en la constituziun federala (*art. 63*). Quai correspunda a sia gronda impurtanza entaifer noss sistem da furmaziun: ina maioritad da la populaziun svizra fa numnadain in emprendissadi. La confederaziun ed ils chantuns duain s'engaschar che las vias da furmaziun orientadas a la professiun e che las vias da furmaziun generala chattian ina renconuschientscha equivalenta en la societad (*art. 61a al. 3*).

### **Regulaziun coordinada per il sector da las scolas autas**

Cun sias universitads chantunals, cun sias scolas politechnicas federalas e cun sias scolas autas professiunals è il sistem da las scolas autas spezialmain complex. In agen artitgel per il sector da las scolas autas (*art. 63a*) pretenda che la confederaziun e ch'ìls chantuns coordineschian communablamain quest sector e procurian en quest connex per in'auta qualitat. Unifitgads duain vegnir ils stgalims da studi ed ils passadis d'in stgalim a l'auter,

la furmaziun academica supplementara, la renconuschientscha d'instituziuns e da diploms sco er ils principals da la finanziaziun. En secturs che chaschunan spezialmain gronds custs duain las scolas autas ultra da quai parter pli savens las incumbensas per evitar duplicitads.

### **Promoziun da la perscrutaziun e da l'innovaziun sco incumbensa da la confederaziun**

La constituziun vertenta oblighescha la confederaziun da promover la perscrutaziun scientifica. La confederaziun promova dentant ultra da quai gia oz l'innovaziun, quai vul dir la transfurmaziun d'enconuschientschas scientificas en novas tecnologias, en novs products ed en novs servetschs. L'artitgel da perscrutaziun en la constituziun (*art. 64*) vegn uss extendì er sin l'innovaziun. Plinavant vegn la promoziun fatga dependenta da la dumonda, sch'ils lieus da perscrutaziun coordineschan lur forzas e garanteschan la qualitat.

### **Rinforzar e render pli survesaivel il sector da la furmaziun supplementara**

La furmaziun supplementara daventa adina pli impurtanta – saja quai per meglierar las schanzas persunalas u saja quai, perquai ch'il martgà da lavur pretenda quai. La Svizra dispona d'in martgà da furmaziun supplementara che funcziuna bain. Da nov duai la confederaziun relaschar principals per garantir la qualitat e per renconuscher diploms en il sector da la furmaziun supplementara. Qua tras vegn rinforzà quest sector, uschia ch'el daventa pli survesaivel per mintga singula persuna (*art. 64a*).

### **Stipendis ed emprests per il studi**

Per ils stipendis e per ils emprests per il studi na porta quest project naginas novaziuns areguard il cuntegn. Anzi, quest project surpiglia la soluziun ch'il pievel e ch'ils chantuns avevan gia acceptà l'onn 2004 en il rom da la nova concepziun da la gulivaziun da finanzas tranter la confederaziun ed ils chantuns (NGF). I dat sulettain intginas adattaziuns redacziunalas.



## Vuschs criticas

La proposta da reordinar las disposiziuns constituziunalas davart la furmaziun ha in vast sustegn politic. En il decurs da l'elavuraziun da quest project – per exempel tar la consultaziun, ma er pli tard en il parlament – hai dà mo fitg paucas vuschs criticas.

En la *consultaziun* han vuschs singulas exprimì il giavisch da rinforzar la cumpetenzza da regulaziun da la confederaziun e da dar sulettamain ad ella la pussaivladad da fixar las valurs da basa dal spazi da furmaziun svizzer. Autras persunas eran da l'opiniun che las disposiziuns constituziunalas bastian per cuntanscher las finamiras avisadas, ina reordinaziun na saja tut en tut betg urgenta.

Er a chaschun da las *debattas parlamentaras* han persunas singulas tratg en consideraziun in rinforzament da la rolla da la confederaziun, e quai cunzunt per reglar il sector da las scolas autas. Ina minoritad fitg pitschna ha declerà ch'il project saja drizzà memia fitg tenor ils basegns da l'economia. Intginas persunas han ultra da quai criticà che la noziun «furmaziun» haja memia pauc cuntegn.

## Ils arguments dal cussegl federal

**Tras la reordinaziun da las disposiziuns costituziunalas davart la furmaziun cumenza in nov chapitel en l'istorgia da la politica da furmaziun svizra. Quest project è il resultat d'ina collavuraziun fritgaivla tranter la confederaziun ed ils chantuns. El vegn purtà da la voluntad da realisar – or da differents systems da furmaziun ch'existan savens in sper l'auter en ina moda memia cumplitgada – in sistem da furmaziun cuminaivel persvadent.**

En Svizra, ch'è in pajais da gronda diversitad culturala e linguistica, è la furmaziun da vegl ennà in sector sensibel. Cunquai che la suveranità da scola è en mauns dals chantuns dapi la fundaziun da la confederaziun moderna l'onn 1848, ha l'introduziun da novas incumbensas publicas en il sector da la furmaziun da la Svizra chaschunà repetidamain las medemas dumondas fundamentalas: Tgenina è la dretga proporziun tranter las cumpetenzas dals chantuns e las cumpetenzas da la confederaziun? Da chattar ina resposta a quellas dumondas – ina resposta ch'è a medem temp buna per il pajais e che chatta ina maiorità politica –, quai è er stada la sfida tar la lavur vi dals novs artitgels davart la furmaziun. Il project da votaziun actual è il resultat d'ina collavuraziun constructiva tranter las cummissiuns per scienza, educaziun e cultura (CSEC) dal parlament federal e la conferenza svizra da las directuras e dals directurs chantunals da l'educaziun publica (CDEP).

La soluziun è quella ch'ìls chantuns e che lur gremis communabels han sco emprims la pussaivladad da cuntanscher da sai anor l'armonisaziun da las valurs da basa centralas dal sistem da furmaziun – in'armonisaziun ch'è fitg impurtanta per il pajais. La confederaziun vegn en funcziun pir, sche las stentas chantunals da concepì in spazi da furmaziun svizzer fan naufragi («cumpetenza subsidiara da regulaziun da la confederaziun»). En quest connex ston eventualas soluziuns federalas prender la via democratica cumprovada, uschia che la participaziun da tut ils circuls da la societad pertutgads, dals chantuns e dal pievel è garantida.

La confederaziun survegn gist uschè bleras novas cumpetenzas sco quai ch'i fa absolutamain da basegn, ed uschè paucas sco pussaivel. Ella vegn dentant integrada per l'emprima giada en la vista generala ed en la regulaziun generala dal sector da la

La furmaziun:  
in sector sensibel

L'emprim ils  
chantuns. La con-  
federaziun mo,  
sche necessari

La confederaziun  
sco partenaria dals  
chantuns en in  
sistem general

furmaziun da la Svizra. Uschia vegn ella a pudair surpigliar meglier che oz sia rolla sco partenaria dals chantuns. Quest project sustegna las stentas d'armonisaziun currentas dals chantuns en il sector da la scola e dat impuls impurtants al project communabel da la confederaziun e dals chantuns, numnadamain da concepì da nov il sector da las scolas autas da la Svizra.

Quest project stat en il servetsch da mintga singul uman en noss pajais. El pretenda e pussibilitescha in sistem da furmaziun ch'è pli unitar en ils elements centrals e ch'è tras quai pli survesaivel. Il spazi da furmaziun svizzer che vegn preni en mira porscha a tut las personas en scolaziun da tut ils stgallims bler meglras pussaivladads e schanzas da sa mover en quest sistem. I daventa pli facil da midar d'in chantun a l'auter. Uschia correspunda il nov sistem als basegns d'ina societad mobila. La permeabilitad vegn ad individualisar las vias da furmaziun ed a pussibilitar ch'ins po emprender per vita durante.

Coordinaziun  
cun ils basegns  
d'ina societad  
mobila

Per il cussegl federal è er impurtant il quità per in'auta qualitad da la furmaziun en l'entir sistem da furmaziun svizzer: en la scola obligatorica, en la furmaziun professiunala, a las scolas autas, en la furmaziun supplementara sco er, la finala, per emprender per vita durante. La furmaziun è *la* materia prima da noss pajais. Ma cuntrari ad autras materias primas na chattan ins la furmaziun betg simplamain uschia, mabain ina societad sto adina puspè elavuar da nov la furmaziun e la dar vinavant a la proxima generaziun.

Auta qualitad  
sin tut ils stgallims  
da la furmaziun

Tras quest project mantegnan ils chantuns lur autonomia. D'ina vart resta il sistem da furmaziun fidaivel a las tradiziuns che furman sia identitad, da l'autra vart vegn el sviluppa vinvant uschia, ch'igl è pussaivel da cuntanscher in'armonisaziun raschunaivla ed ina regulaziun communabla. Uschia dat la Svizra a saezza ina regulaziun che sa cunfa cun sias atgnadads e ch'il pajais basegna, sch'el vul sa far valair sin plaun internaziunal, sch'el vul augmentar ses bainstar e sch'el vul porscher a mintga singula persona las meglras schanzas per l'avegnir.

Fidaivel a l'origin,  
pront per il futur

**Per tut quests motifs recumandan il cussegl federal ed il parlament d'acceptar quest project.**



## Text da votaziun

### Conclus federal davart la reordinaziun da las disposiziuns constituziunalas davart la furmaziun

dals 16 da december 2005

*L'assemblea federala da la confederaziun svizra,*

suenter avair gì invista dal rapport da la cumissiun per scienza, educaziun e cultura dal cussegl naziunal dals 23 da zercladur 2005<sup>1</sup> e da la posiziun dal cussegl federal dals 17 d'avust 2005<sup>2</sup>,

*concluda:*

I

La constituziun federala<sup>3</sup> vegn midada sco suonda:

*Art. 48a<sup>4</sup> al. 1 lit. b e c sco er al. 3*

<sup>1</sup> Sin dumonda da chantuns interessads po la confederaziun declerar contracts interchantunals sco generalmain liants u obligar tsherts chantuns da sa participar a contracts interchantunals en ils suandants champs d'incumbensas:

- b. fatgs da scola areguard ils secturs numnads en l'artitgel 62 alinea 4;
- c. scolas autas chantunalas;

<sup>3</sup> *Concerna mo il text franzos.*

<sup>1</sup> BBl **2005** 5479

<sup>2</sup> BBl **2005** 5547

<sup>3</sup> CS **101**

<sup>4</sup> versiun da la midada dals 3 d'october 2003 (BBl **2003** 6591, **2005** 951)

*Art. 61a* Spazi da furmaziun svizzer

<sup>1</sup> En il rom da lur cumpetenzas procuran la confederaziun ed ils chantuns communablamain per in'alta qualitat e permeabilitad dal spazi da furmaziun svizzer.

<sup>2</sup> La confederaziun ed ils chantuns coordineschan lur sforzs e garanteschan lur collavuraziun tras organs communabels e tras autras measiras.

<sup>3</sup> Ademplind lur incumbensas s'engaschan la confederaziun ed ils chantuns che las vias da furmaziun generala e da furmaziun professiunala chattian ina renconuschientscha equivalenta en la societad.

*Art. 62 al. 2 e 4 – 6*

<sup>2</sup> Els [ils chantuns] procuran per ina instrucziun fundamentala suffizienta ch'è averta a tut ils uffants. L'estrucziun fundamentala è obligatorica ed è suttamessa a la direcziun u a la surveglianza dal stadi. L'estrucziun fundamentala a las scolas publicas è gratuita.

<sup>4</sup> Sch'i na dat nagina armonisaziun dals fatgs da scola en ils secturs da la vegliadetgna da cumenzar ad ir a scola, da l'obligaziun d'ir a scola, da la durada e da las finamiras dals stgalims da furmaziun, dals passadis d'in stgalim a l'auter sco er da la renconuschientscha da diploms, relascha la confederaziun las prescripziuns necessarias.

<sup>5</sup> La confederaziun regla il cumenzament da l'onn da scola.

<sup>6</sup> Tar la preparaziun da relaschs federals che concernan la cumpetenzas dals chantuns vegn attribuì in pais spezial a la cooperaziun dals chantuns.

*Art. 63* Furmaziun professiunala

<sup>1</sup> La confederaziun relascha prescripziuns davart la furmaziun professiunala.

<sup>2</sup> Ella promova la diversitad e la permeabilitad da la purschida en il sector da la furmaziun professiunala.

*Art. 63a* Scolas autas

<sup>1</sup> La confederaziun maina las scolas politecnicas federalas. Ella po stabilir, surpigliar u manar ulteriuras scolas autas ed autras instituziuns dal sector da las scolas autas.

<sup>2</sup> Ella sustegna las scolas autas chantunalas e po pajar contribuziuns ad autras instituziuns dal sector da las scolas autas che vegnan renconuschidas dad ella.

<sup>3</sup> La confederaziun ed ils chantuns procuran communablamain per la coordinaziun e per la garanzia da la qualid en ils fatgs da las scolas autas da la Svizra. En quest connex resguardan la confederaziun ed ils chantuns l'autonomia da las scolas autas e lur differentas instituziuns purtadras e fan atenziun da tractar en moda eguala instituziuns cun incumbensas egualas.

<sup>4</sup> Per ademplir lur incumbensas fan la confederaziun ed ils chantuns contracts e delegheschan tshertas cumpetenzas ad organs communabels. La lescha regla las cumpetenzas che pon vegnir delegadas a quests organs e fixescha ils princips da l'organisaziun e las proceduras da la coordinaziun.

<sup>5</sup> Sche la confederaziun ed ils chantuns na cuntanschan betg las finiras comunablas sin la via da la coordinaziun, relascha la confederaziun prescripziuns davart ils stgalims da studi, davart ils passadis d'in stgalim a l'auter, davart la furmaziun supplementara e davart la renconuschientscha d'instituziuns e da diploms. Ultra da quai po la confederaziun liar il sustegn da las scolas autas a princips da finanziaziun unitars e far dependent il sustegn da la repartiziun da las incumbensas tranter las scolas autas en secturs che chaschunan spezialmain gronds custs.

*Art. 64 al. 1 e 2*

<sup>1</sup> La confederaziun promova la perscrutaziun scientifica e l'innovaziun.

<sup>2</sup> Ella po far dependenta la promoziun particularmain da las cundiuns che la qualid e che la coordinaziun sajan garantidas.

*Art. 64a* Furmaziun supplementara

<sup>1</sup> La confederaziun fixescha ils princips davart la furmaziun supplementara.

<sup>2</sup> Ella po promover la furmaziun supplementara.

<sup>3</sup> La lescha fixescha ils secturs ed ils criteris.

*Art. 65 al. 1*

<sup>1</sup> La confederaziun rimna las datas statisticas necessarias davart il stadi ed il svilup da la populaziun, da l'economia, da la societad, da la furmaziun, da la perscrutaziun, dal territori e da l'ambient en Svizra.

*Art. 66 titel ed al. 1*

*(Il titel concerna mo il text tudestg e talian.)*

<sup>1</sup> La confederaziun po conceder als chantuns contribuziuns vi da lur custs per contribuziuns da scolaziun a studentas ed a students da scolas autas e d'altres instituziuns dal sector da la furmaziun superiura. Ella po promover l'armonisaziun interchantunala da las contribuziuns da scolaziun e fixar princips per pajar talas.

*Art. 67<sup>s</sup> titel ed al. 2*

Promoziun d'uffants e da giuvenils

<sup>2</sup> En cumplettaziun da mesiras chantunales po la confederaziun sustegnair la lavur cun uffants e cun giuvenils ordaifer la scola.

II

Quest conclus è suttamess a la votaziun dal pievel e dals chantuns.

<sup>5</sup> versiun da la midada dals 3 d'october 2003 (BBI 2003 6591, 2005 951)

**PP**  
**Spediziun postala**

Trametter enavos a la controlla  
d'abitants da la vischnanca

**Recumandaziun**  
**a las votantas ed als votants**

Il cussegl federal ed il parlament recumondan a las votantas ed als votants da votar ils 21 da matg 2006 sco suonda:

- Gea a la reordinaziun da las disposiziuns costituziunalas davart la furmaziun